

NORDENS FACKLIGA SAMORGANISATION
POHJOLAN AMMATILLINEN YHTEISJÄRJESTÖ
COUNCIL OF NORDIC TRADE UNIONS

VERKSAMHETSPLAN 2010

Inledning

Den ekonomiska krisen kommer att prägla också 2010. Konsekvenserna av den härdsmläta världsekonomin drabbats av kommer att finnas kvar långt efter att en återhämtning påbörjats.

Stigande arbetslöshet skapar utslagning och lägger ytterligare press på välfärdssystem som redan står inför stora utmaningar på grund av en åldrande befolkning. Krafttag för att möta klimathotet är viktigare än någonsin, men blir kortsiktigt svårare att finansiera. Växande otrygghet och social utsatthet skapar grogrund för främlingsfientlighet som skapar splittring i löntagarleden.

För fackföreningsrörelsen i de nordiska länderna innebär detta stora utmaningar. Det handlar om att säkra rimliga löneökningar för medlemmarna, av rättviseskäl men också för att upprätthålla efterfrågan och få fart på tillväxten.

Det handlar i ett större perspektiv om att förhindra att den nordiska samhällsmodellen försvagas i krisens kölvatten. Om att upprätthålla och utveckla de välfärdssystem och utbildningsinsatser som bidrar till trygghet och framtidstro för löntagarna i tider av snabba förändringar.

I detta perspektiv är nordiskt samarbete viktigt, mellan fackliga organisationer och mellan de nordiska länderna. Norden som en enhet utgör världens tionde största ekonomi - större än Ryssland – och den femte största ekonomin i Europa! Och trots motvind under de senaste åren är den fackliga organisationsgraden högre i Norden än i någon annan del av världen.

Slutsatsen är självklar. När Norden talar med en röst står vi starkare än om vi talar med många och spridda röster. Det gäller i världspolitiken, det gäller gentemot EUs institutioner och det gäller inom den europeiska och internationella fackföreningsrörelsen.

Arbetsmarknadens reglering genom kollektivavtal bidrar till en fredlig arbetsmarknad och skapar flexibilitet genom bransch- och företagsanpassade problemlösningar. Samtidigt garanteras löntagarna rättigheter som i sin tur skapar en öppenhet för nödvändiga strukturförändringar. Kollektivavtalen är inte en av många särdrag i de nordiska länderna. De är av de grundpelare den nordiska samhällsmodellen vilar på.

Att försvara, förstärka och utveckla kollektivavtalen är en fråga av avgörande vikt för den nordiska fackföreningsrörelsen. Det handlar om att öka kollektivavtalens täckningsgrad, utveckla dess innehåll och öka förståelsen för dess betydelse. Det handlar om att verka för nationella regelverk som främjar fria förhandlingar mellan självständiga arbetsmarknadsparter. Det handlar om att arbeta för regler på Europainivå som respekterar den nordiska kollektivavtalsmodellen.

NFS kan och ska bidra till detta genom att ge möjlighet till ett erfarenhetsutbyte mellan medlemsorganisationerna och verka för ett samlat agerande på nordisk och europeisk nivå.

Norden

Våren 2009 sände ordförandena för NFS medlemsorganisationer ett gemensamt brev till Nordiska Ministerrådet och de nordiska arbetsmarknadsministrarna. I brevet uttrycktes uppskattning för det arbetsprogram dessa antagit för åren 2009-2011, och utmynnade i en önskan om närmare dialog med NMR om programmets genomförande. Som ett resultat av detta inbjöds NFS till de nordiska arbetsmarknadsministrarnas möte på Island i november 2009.

NFS ska under 2010 bygga vidare på dessa positiva erfarenheter, med målet att konstruktivt bidra till att förverkliga arbetsprogrammet. Kontakterna bör ske såväl med ministerrådet som med de tre tjänstemannakommittéer som under ministerrådet arbetar med frågor rörande arbetsmarknad, arbetsmiljö och arbetsrätt. Särskild vikt bör läggas på frågan om försvar av den nordiska kollektivavtalsmodellen, nordisk samordning i arbetsmarknadsfrågor som diskuteras i EU och utvecklandet av en trepartsdialog på nordisk nivå.

Att bidra till försvaret av den nordiska kollektivavtalsmodellen är en fråga med högsta prioritet för NFS under 2010. Under våren 2010 ska NFS utarbeta en mindre skrift som lyfter fram det positiva sambandet mellan konkurrenskraft, kollektivavtal och samhällsekonomi. Ambitionen är sedan att NFS under hösten ordnar någon form av aktivitet kring denna fråga, gärna i samarbete med nordiska arbetsgivare. Om det ska ske i form av ett seminarium eller på annat sätt diskuteras av NFS styrelses vårmöte.

NFS arbetsgrupp för klimatfrågor har genomfört de uppdrag den fått. En rapport har tagits fram och en nordisk facklig klimatkonferens anordnades i Stockholm i juni 2009. Klimatrapporten presenteras också i samband med ett "side-event" under toppmötet i Köpenhamn. Med tanke på klimatfrågans fortsatta stora betydelse finns det dock anledning att bibehålla klimatgruppen som ett nätverk inom NFS. Gruppen sammankallas i början av 2010 för att diskutera hur den även framöver kan bidra till NFS verksamhet.

Frågan om gränsöverskridande fackligt medlemskap har fått förnyad aktualitet i spåren av EG-domstolens domar i fallen Laval, Viking och Rüffert. Konkreta beslut i denna fråga innebär ofta stadgejusteringar och kan endast tas av medlemsförbunden i NFS medlemsorganisationer. I egenskap av gränsöverskridande facklig organisation bör dock NFS kunna bidra till att samla upp erfarenheter som finns och föra diskussionen om gränsöverskridande fackligt medlemskap framåt. Den arbetsgrupp som arbetskraftens rörlighet som tillsattes 2008 fullföljde aldrig sitt arbete. Den bör nu återstartas, men med inriktningen att bland annat på frågan om gränsöverskridande fackligt medlemskap. Det bör undersökas om de nordiska yrkessektorierna som så önskar kan dras in i arbetet. Arbetsgruppen ska även fortsättningsvis belysa andra aspekter av ökad rörlighet för arbetskraft och risken för social dumpning.

Strävan efter jämställdhet mellan kvinnor och män är en omistlig del i den nordiska samhällsmodellen, och den fackliga rörelsen i Norden ger denna fråga hög prioritet. Det är viktigt att NFS löpande arbete, liksom de policydokument som organisationen utarbetar, också innehåller ett jämställdhetsperspektiv

Varje idéburen organisation behöver med jämna mellanrum utvärdera den egna verksamheten och fundera över vad som kan göras föra att i framtiden förbättra arbetssätt och anpassa prioriteringar till en verklighet som hela tiden ändras. Under 2010 ska en arbetsgrupp inom NFS, i enlighet med beslut vid styrelsemötet i Stockholm i november 2008, göra en sådan översyn. Gruppen ska ta fram underlag för diskussion och beslut vid styrelsemötet i november 2010. Gruppens sammansättning och mandat redovisas i ett separat dokument.

De nordiska yrkessekretariaten är ofta engagerade i frågor som även NFS prioriterar. De är därför naturliga samarbetspartner för NFS. Under 2010 ska NFS ta initiativ till gemensamma möten med yrkessekretariaten, men också eftersträva att fördjupa samarbetet på andra sätt. Till BASTUN-NFS' ordförandemöte i Vilnius var yrkessekretariaten inbjudna att delta som observatörer. Så bör även ske vid kommande arrangemang som berör frågor som är gemensamma för NFS och yrkessekretariaten. Yrkessekretariaten kan också inbjudas att delta i relevanta arbetsgrupper inom NFS eller BASTUN.

Östersjön

Den ekonomiska krisen har slagit hårdare i de baltiska länderna än någon annan stans i världen. Konsekvenserna för den arbetande befolkningen i dessa länder är dramatiska, medan följderna för strävan att binda samman arbetsmarknaderna runt Östersjön ännu inte går att överblicka.

Klart är dock att behovet av en sammanhållen facklig strategi för Östersjöområdet är viktigare än någonsin. Utmaningen är att skapa öppna gränser och fri rörlighet för löntagarna, samtidigt som arbetsvillkor steg för steg anpassas uppåt och social dumpning undviks.

Med det möte mellan ordföranden för de fackliga centralorganisationerna runt Östersjön som hölls i Vilnius i november 2009 påbörjade en diskussion om en facklig Östersjöstrategi. Att aktivt verka för att föra den diskussionen vidare är en viktig uppgift för NFS under 2010. NFS viktigaste kanal för detta arbete är BASTUN, vilken kommer att tillsätta en särskild arbetsgrupp för att strukturera det fortsatta arbetet med en facklig östersjöstrategi. Detta utvecklas vidare i BASTUNS kommande verksamhetsplan.

Projektet Baltic Sea Labour Network, BSLN, är en viktig del i detta arbete. BSLN har nu verkat i drygt ett år, och erfarenheterna är hittills övervägande positiva. Under 2010 ordnas en konferens för att summera och analysera arbetet under den första halvan av projektiden. NFS ska aktivt bidra till att denna konferens blir konstruktiv och framgångsrik. BSLNs styrkommitté, dess högsta beslutande instans, har också börjat arbeta. Det är viktigt att konstatera att styrkommittén idag är det enda fungerande forumet för trepartsdialog i Östersjöområdet. Att arbetsgivarna även fortsättningsvis spelar en aktiv roll i BSLN är av strategisk betydelse för att utveckla en sådan dialog.

Europa

Av allt att döma kommer Lissabonfördraget nu att antas. Det gör att EUs möjligheter att koncentreras sig på sakfrågor ökar. Samtidigt finns tecken på att EU åter börjar visa ökat intresse för frågor som rör sysselsättning och den sociala dimensionen. Orsakerna är flera. Det finns både i kommissionen och i rådet en insikt om att den växande skepsis mot EU i stora löntagargrupper som blivit tydlig under ratifikationsprocessen av Lissabonfördraget måste tas på allvar. Samtidigt har finanskrisen och dess följder försvagat marknadsliberala idéströmningar. Regeringar i medlemsstaterna, även borgerliga sådana, har i ökad utsträckning börjat betona andra aspekter av EU-samarbetet än avreglering och fri rörlighet.

I mars 2010 lägger EU fast en ny strategi för tillväxt och sysselsättning, en fortsättning på Lissabonstrategin som antogs år 2000. Denna berör en rad frågor som är av största vikt för fackföreningsrörelsen. NFS har utarbetat ett gemensamt policydokument om Lissabonstrategins fortsättning, och bör med detta som grund vara aktiv i diskussionen kring EUs tillväxtstrategi och sträva efter att påverka relevanta beslutsfattare.

Europafacket, EFS, är de nordiska fackens viktigaste kanal för att göra sig hörda på EU-nivå. Samtidigt är det ingen hemlighet att den fackiga kulturen kan skilja sig åt mellan länderna i Europa. De nordiska facken, med de särdrag de har, kan inte räkna med att automatiskt få sina ståndpunkter återspeglade i EFS policydokument. Tillsammans kan dock de nordiska facken utgöra en inflytelserik kraft i EFS, och NFS är ett redskap för att strukturera och samordna de nordiska fackens Europaarbete.

Några av de nordiska fackens prioriterade frågor på EU-nivå är att skapa förståelse för den nordiska arbetsmarknadsmodellen, att korrigera de negativa effekterna av Laval, Viking och Ruffertdomarna och att EUs regelverk måste stå i samklang med ILOs regler.

NFS Europautskott bör under våren inleda arbetet med att ta fram de nordiska fackens prioriteringar inför EFS kongress 2011, såväl vad gäller politiska frågor som EFS arbetsmetoder och funktionssätt. Underlag för detta arbete är de prioriteringar NFS medlemsorganisationer gör och det diskussionsunderlag som sekretariatet presenterat och som vid flera tillfällen diskuterats i styrelsen. Därefter diskuteras frågan vid NFS styrelsemöte i april.

Fackföreningsrörelsen har uppmärksammat ett nytt fall som är uppe till behandling i EG-domstolen, och som kan få mycket negativa effekter för fackföreningsrörelsen om utslaget går i fel riktning. Det gäller Omalet-C-245/09, och grundfrågan är om ett privat företag kan hävda att arbetsmarknadslagstiftning utgör ett hinder för fri rörlighet för tjänster även i ett inhemskt sammanhang. EFS har börjat agera och har tillskrivit samtliga medlemsstater och uppmanat dem att skriftligen ge sina synpunkter tillkänna, och senare intervensera, hos domstolen. Hittills har endast Österrike och Danmark svarat positivt.

NFS och dess medlemsorganisationer bör backa upp det arbete EFS inlett. Genom medlemsorganisationerna kan de svenska och finska regeringarna sättas under press att följa det danska exemplet, och NFS bör via de nordiska institutionerna arbeta för samma sak. Utgångspunkten är att de nordiska arbetsmarknadsministrarnas arbetsprogram för 2009-2011 uttryckligen lyfter fram samordning i EU-frågor för att försvara den nordiska arbetsmarknadsmodellen som en viktig uppgift.

En fråga av särskild betydelse är att förankra och vinna stöd för den eller de gemensamma nordiska kandidater till ledande poster inom EFS som NFS' ordförandemöte kan enas kring. Detta arbete bör starta på ett tidigt stadium, och bedrivs fram till kongressen.

Internationellt arbete

Under 2010 äger Internationella Fackliga Samorganisationens, IFS, kongress rum. Det är viktigt att de nordiska facken kan samordna sitt arbete inför kongressen för att i största möjliga mån kunna påverka policybeslut och personval. Huvudansvaret för att samordna NFS medlemsorganisationer ligger på den IFS-grupp som i enlighet med tidigare styrelsebeslut bildades under 2009. Gruppen är ett självständigt nätverk som inom sig väljer sammankallande och förbereder mötesupplägg. NFS sekretariat deltar på mötena och gruppens arbete avrapporteras till NFS styrelse.